

ประกาศสถาปนาสมณศักดิ์

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๗๐)

อาทิตย์ทิพอาภา

พล.อ. เจ้าพระยาพิชเชนทรโยธิน

โดยที่ดำริเห็นว่า พระพรหมมุนี ดำรงในสมณคุณเชรรมดัมมาจารย์ ยินดีในเนกขัมมปฏิบัติยังยืนนาน มีศีลตมาจารพรหมจริยวัตรปฏิบัติสมบุรณบริสุทธิตี เขียวชាយแตกฉานในพุทธสมัยไตรปิฎกสุตตะกัมม อุดมปัญญาปฏิภาณปรีชาสามารถ ฉลาดในเทศนาวิธีธรรมโมบาย ขอนขวายประกอบนานาการณ์ยกเป็นहितานุทิศประโยชน์

ไพศาลแก่พุทธจักรและอาณาจักร ตั้งปรากฏความพิสดารใน
ในประกาศสถาปนาสมณศักดิ์ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๕ นั้นแล้ว
ต่อมาซึ่งเจริญด้วยอุตสาหกรรมวิญญูสามารถ ประกอบพุทธ
ศาสนกิจให้จำเริญรุ่งเรืองเป็นพาหุภารกิจนิยตมาทานไม่ห้อถอย ได้
วางระเบียบการบริหารคณะสงฆ์ในความปกครองให้ดำเนินเรียบร้อย
เป็นอย่างดี อาทิ การจัดตั้งคณะกรรมการเจ้าหน้าที่สำหรับเจ้าคณะ
มณฑล เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะแขวง เจ้าคณะหมวด และ
สำหรับพระอธิการชั้นในคณะมณฑลนครราชสีมา โดยมีกรรมการ
ซึ่งเดิอกัด้วนแต่ผู้ทรงคุณวุฒิปรีชาสามารถ เพื่อได้ปรึกษาหารือ
ในอันที่จะวินิจฉัย อภิกรณ์หรือประกอบศาสนกิจส่วนอื่นให้สำเร็จ
ลุล่วงไปด้วยดี ทวีความรุ่งเรืองวัฒนาถาวรในพระพุทธศาสนา
หนึ่ง ในการปกครองคณะสงฆ์ก็ดำรงอยู่ในพรหมวิหาร ชรรมนั่นคง
มุ่งหน้าประกอบกิจให้เกิดสันติสุขและความเจริญเป็นประมาณ เขา
ใจได้บริหารแนะนำอบรมสั่งสอนภิกษุสามเณรให้ดำรงอยู่ในศีลจาร
วัตรอันดีงามและให้มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน ส่วนในด้านที่
เกี่ยวกับประชาชนก็ได้ชวนชวนสั่งสอนแนะนำให้ดำรงตนอยู่ใน
สัมมาปฏิบัติ หมั่นประกอบอาชีพโดยชรรมนิยม วางแนวการ
สอนอบรมเรื่องคุณงามความดี ศาสนา แนะนำให้รู้จักทางชาติทางศาสนา
เป็นมาอย่างไร อันจะเป็นปัจจัยให้ไทยทุกหน่วยร่วมสามัคคีกัน

และช่วยกันผดุงชาติค้ำจุนาตามหลักการที่วางไว้ ซึ่งสมเด็จพระ
สังฆราชโปรดให้ลงในแถลงการณ์คณะสงฆ์เพื่อเป็นปฏิญญาคุณิ นอก
จากนี้ยังได้จัดการบำรุงส่งเสริมการศึกษาธรรมวินัย ทั้งการเล่าเรียน
ส่วนคิหิวิสัยให้จำเริญรุ่งเรืองเป็นอเนกประการ เป็นที่นิยมนับถือ
ของพุทธบริษัท ทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตอย่างไพศาล บัดนี้
พระพรหมมุนีก็ เจริญยิ่ง ขึ้นด้วย พระราชาฤๅตรัตตัญญูมหันตคุณ
สุนทรมหาสังฆาวีรกรรมั่นคงในพระพุทธศาสนา เป็นอภิตพรหม
จริยาภีรต ส่งเคราะห์พุทธบริษัท ปกครองคณะสงฆ์ ดำรง
ตำแหน่งสมณศักดิ์ ติดต่อกันตลอดมาช้านานถึง ๓๗ ปี ขวนขวาย
ประกอบศาสนกิจ เป็นहितานุहितประโยชน์ยิ่งใหญ เป็นองค์
ปฐไนยคารวสถานของพุทธมามากชนทั่วไป มีศิษยานุศิษย์ไพศาล
แพร่หลายในคามนิคมชนบทและราชธานี สมควรจะดำรงที่สมเด็จพระ
พระราชาคณะมหาสังฆนายก ผู้ช่วยคณะธรรมยุติกนิกายได้

คณะผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว จึงให้สถาปนาพระพรหมมุนีเป็นสมเด็จพระราชา
คณะ ตำแหน่งผู้ช่วยคณะธรรมยุติกนิกาย มีนามตามจารึกใน
สุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระมหาสังฆคิ จากุรงคประธานวิสุต
พุทธพจนมจรสังฆมวาทิ คัมภีร์ญาณปริยัติโกศล วิมลศีลา-
จารวัตร เณไนยบริษัทประสาททว ธรรมยุติกคณิศร มหาสังฆ

นายก สถิตินวัตบรมนิเวศ ราชวรวิหาร พระอารามหลวง
ผู้ช่วยคณะกรรมการมยุตติกนิทาย มีฐานานุศักดิ์ควรตั้งฐานานุกรมได้
๓๐ รูป คือ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ สุนทรธรรมปฏิภาณ
อรรถโกศล วิมลญาณนายก ธรรมยุตติกคิลน สถาวีรกิจการี ๓
พระครูวินัยธร ๓ พระครูธรรมธร ๓ พระครูวิมลสรสิทธิ์ พระครู
คู่สอด ๓ พระครูสิทธิสุธรรมคุณ พระครูคู่สอด ๓ พระครูบรรณวัตร ๓
พระครูพิทักษกิจ ๓ พระครูสังฆบริคุต ๓ พระครูสมุห์ ๓ พระครู
ใบฎีกา ๓

อนึ่ง โดยที่พระธรรมปิฎก ประกอบด้วยวิริยญาณปรีชา ได้
ศึกษาชำนาญรอบรู้ในพระปริยัติ ไตรปิฎกสังคหกรรม สามารถ
สอบได้ได้สำเร็จภูมิเปรียญธรรม ๕ ประโยค ทรงพระกรุณาโปรด
ให้เป็น พระราชาคณะตำแหน่ง พระศากยบุตติยวงศ์ พระราชสุธี
พระเทพมุนี และพระธรรมปิฎก โดยลำดับ ก็ตั้งวรรักษาสถมณวัตร
และชนบทธรรมนิยมประเพณีราชการเรียบร้อยมาด้วยดี ดำรงมั่น
อยู่ในสมณคุณธรรมสัมมาจารี มีศีลาจารวัตรสมบูรณ์บริบูรณ์
มีอุปสาห์ประกอบศาสนกิจ เป็น หิตานุหิตประ โยชน์อนเนกประการ
ชาติ ในการศึกษา ได้ตั้งสถานศึกษาอนุศิษย์ทั้งภิกษุสามเณรในวัตร
ปฏิบัติและการศึกษาเล่าเรียนทางพระปริยัติธรรมตามกำลังสามารถ
ได้เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดพระเชตุพน จัดการ สอน ธรรมวินัย

ภาษาไทย และพระปริยัติธรรมด้วยตนเอง ปรากฏความจำเริญ
รุ่งเรืองโดยลำดับมาจน กาดมัตน์ ได้เป็นกรรมการ สอบได้พระ
ปริยัติธรรมอย่างโบราณสมัยตั้งแต่ยังเป็นเปรียญเอก จนกระทั่ง
เป็นพระราชาคณะ เป็นกรรมการตรวจประโยคนักธรรมและบาลี
ซึ่งสอบอย่างวิธีปัจจุบันสมัย รุ่นแรกของสนามหลวงตลอดมาจน
มัตน์ อาศัยความเป็นพหูสูตรและเชี่ยวชาญใน พระปริยัติธรรม
ทำการตั้งสอนบำรุงการศึกษาพระปริยัติ ธรรมให้แพร่ หาดาย รุ่งเรือง
วัฒนา สืบอายุพระพุทธศาสนาอันเป็นที่ เป็นบรมทายาท จึง
ได้รับเกียรตินิยมโดยตรงพระกรุณาโปรด ยกเป็น พระคณาจารย์ ใน
ทางคันถธุระแต่รุ่นแรก เป็นแม่กองสอบธรรมณสนามสาขามณฑล
นครราชสีมา มณฑลราชบุรี มณฑลอยุธยา มณฑลภูเก็ต และ
ณสนามสาขานองสนามหลวง ได้เป็นผู้ชำระพิมพ์อัฐฎกถาสังยุตต
นิกายคคาถวรรค และชำระบาลีฎีกาอภิธานมัตถสังคหะ หลักสูตร
ประโยค ๘ กับชำระพิมพ์พระไตรปิฎก ฉบับไทยรัฐ ตอนมัชฌิม
นิกาย แต่เบื้องต้นจนถึงตรวจทานสั่งพิมพ์เป็นที่ สุด ในการ
บริหาร ได้เป็นเลขานุการของผู้อำนวยการศึกษาและการ พระศาสนา
มณฑลภาคบูรพา เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน เป็นเจ้าคณะ
แขวงนอก จังหวัดธนบุรี เป็นเจ้าคณะมณฑลราชบุรี และเป็น
กรรมการมหาเถรสมาคม ก็ดำเนินการในหน้าที่ให้ เป็นไปเรียบร้อย

ด้วยดีเสมอมา นอกจากนี้ได้เป็นภาระธุระจัดการซ่อมแซมปฏิ-
สังขรณ์ เสนาสนะ และก่อสร้างถาวรวัตถุ ในความปกครองดูแล
ปรากฏเรียบร้อยดีอยู่เป็นนิตย์ เมื่อพระธรรมปิฎกเจริญสัมบุรณ์
ด้วยอุทิศสำหรับวิชาคุณ วิบุลยคุณปรีชาสามารถ ประกอบ
ศาสนกิจเป็นอัครहितप्रหิตประโยชน์ไพศาล ปรากฏเกียรติคุณ
ในสงฆมณฑล สมเด็จพระสังฆราช จึงทรงเลือกเป็นคณะ
บัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์ ก็ได้รับภาระพระศาสนา แบ่ง
เบาภาระขององค์สถลสงฆปริณายกให้ดำเนินไปด้วยดี เป็น
ที่นิยมยินดีนับถือของพุทธบริษัททั่วไป เป็นที่เจริญแห่งความ
เลื่อมใสสักการบูชาของพุทธมามกชน มีศิษยานุศิษยมณฑลไพศาล
สมควรจะดำรงที่พระราชาคณะผู้ใหญ่ในพระพุทธรักษาได้

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว จึงให้สถาปนาพระธรรมปิฎกเป็นพระราชาคณะ ตำแหน่ง
เจ้าคณะรองฝ่ายอรัญญวาสี มีนามตามจารึกในหิรัญญบัฏว่า พระ
อุมาดีคุณุปมาจารย์ ญาณวิสุทธจริยาปริณายก ตรีปิฎกคุณาตั้งการ
นาฬาสถานราชคณินัย ตำชุกการีชรมากร สุนทรคีตาธิษัณห์
อรัญญวาสี สังฆนายก สถิตณวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ราชวรมหาวิหาร พระอารามหลวง เจ้าคณะรองฝ่ายอรัญญวาสี
มีฐานานุกรมคือควรตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดสุวัฒน

โพธิคุณ ไพบูลย์มตญาณจาริก อรัญญิกตั้งฆานุนายก บัณฑิตธรรม
รักชาติ ๓ พระครูวินัยธร ๓ พระครูธรรมธร ๓ พระครูพิศาลสถกิจ
พระครูคู่สอด ๓ พระครูพิศิษฐ์อรรถการ พระครูคู่สอด ๓ พระครูตั้งฆ
บรวิรักษ์ ๓ พระครูสมุห์ ๓ พระครูใบฎีกา ๓

อนึ่ง โดยที่พระธรรมโกศาจารย์ ได้ศึกษาชำนาญในมคธ
ปริวัตตนวิชา มีปรีชาญาณแตกฉานรอบรู้ในประปรียัตถกรรม
ไตรปิฎกสุตาคม อุดมปัญญาสามารถสอบได้ได้เป็นเปรียญ
๓ ประโยค ในสนามหลวง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อเป็น
สามเณรมีอายุเพียง ๑๒ ปี และได้ศึกษาสอบได้ได้มาโดยลำดับ
จนสำเร็จภูมิเปรียญธรรม ๘ ประโยค แต่ครั้งยังเป็นสามเณร นับ
เป็นอัจฉริยบุรุษหาได้โดยยาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงพระเมตตาเป็นบรมราชูปถัมภ์ยกย่องเชิดชูให้เกียรติยศ
พิเศษนานาประการ เช่นเมื่อมีอายุครบอุปสมบท ได้ทรงพระกรุณา
โปรดให้เป็นนาคหลวง มีเวียงเทียนสมโภชและชบวนแห่จากวัด
เบญจมบพิตรถึงวัดพระศรีรัตนศาสดารามทั้งไปและกลับ และได้
เสด็จพระราชดำเนินด้วยทั้ง ๒ วัน ปราภฏเกียรติยศมโหฬาร
บรรดioxานกิตติศัพท์ทรงจำกันสืบมา ครั้นในรัชกาลต่อ ๆ มา
ได้ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็น พระราชาคณะ ตำแหน่งพระศรี
วิสุทธิวงศ์ พระราชเวที พระเทพมุนี และพระธรรมโกศาจารย์เป็น

ดำดัมมา กิ่งจรรักษ์ชาติมณฑลคุณดัมบัติ และชนบชรรมนิยม
ประเพณีราชการมาเรียบร้อยด้วยดี มีพรหมจริยวัตรคัดัดมาจาร
ตมบุรณบริสุทธิ ประกอบพุทธศาสนกิจเป็นอดีตहितปรุทธิจรรยา
ไพศาล มีคุณสำหทำการสั่งสอนภิกษุสามเณรในวัตรปฏิบัติ และ
ทางเด้าเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษภาษาบาลีและธรรม
วินัยให้จำเริญรุ่งเรืองเป็นดำดัมมา เป็นผู้ฉลาดในวิธีพุทธสมัย
ตั้งอยู่ในวิสัยพหุศรัทธบัณฑิต ได้รับเกียรตินิยมโดยทรงพระกรุณา
โปรดยกเป็นพระคณาจารย์ในทางคันถธุระ และเป็นกรรมการ
สอบได้พระปริยัติธรรม ในสนามหลวงมาตั้งแต่อุปถัมบทพรรษา
แรก เป็นแม่กองสอบธรรมสนามมณฑลราชบุรี มณฑลพายัพ
และสนามสาขาแห่งสนามหลวงกรุงเทพฯ และเป็นแม่กองสอบบาลี
สนามหลวงในปัจจุบันนี้ ในการบริหารได้เป็นเจ้าคณะแขวงกลาง
จังหวัดพระนคร เป็นเจ้าคณะมณฑลพายัพ เป็นเจ้าอาวาสวัด
เบญจมบพิตร และเป็นกรรมการมหาเถรสมาคม ก็ได้บริหาร
กิจการในหน้าที่สำเร็จผลจำ ริญมาด้วยดีมีบกพร่อง นอกจากนี้
พระธรรมโกศาจารย์มีปฏิภาณปรีชาฉลาดในเทศนาธรรมวิธี อเนก
นัยวิจิตรพิสดาร ไหวหารไพเราะ เหมาะแก่บริษัท ผู้ต้องการธรรม
สวณะ เป็นผู้มีส่วนชำระพิมพ์พระบาลีไตรปิฎก อันควรแก้ไข
พิมพ์ใหม่ เป็นธุระในการชำระพิมพ์อรรถกถาต่าง ๆ และชำระ

กัมภีร์ดำรัสที่ป็น ฎีกาพระวินิจฉัยแก่ต้นจนจบ ได้ชำระคัมภีร์ฉบับ
ให้ถูกต้องเป็นเบื้องต้นจนถึงตรวจทานตั้งพิมพ์เป็นที่สุด ให้บริสุทธิ
เป็นฉบับสุดท้ายในพระพุทศำสนา ดำริเป็นประโยชน์แก่ศึกษา
กามบุคคล ด้วยคุณอุทิศธรรมปฏิภาณปรีชาสามารถ ประจักษ์
เป็นศรีอยู่ในสังคมมณฑล ส้มเด็จพระสังฆราช จึงได้ทรงเลือก
สรร โปรดให้เป็นประธานคณะบัญชาการคณะสงฆ์แทนพระองค์
ก็ได้พร้อมเพรียงกับคณะ รับภาระพระศาสนา แบ่งเบาพระภาระ
แห่งองค์ดังกดส่งมอบหมายให้ดำเนินไปด้วยดีจนกาลบัดนี้ เป็นที่
นิยมยินดีเลื่อมใสของพุทธบริษัท เป็นดำริที่ศรัทธา โดยเกียรติคุณ
เห็นปรากฏ สามารถจะนำคณะสงฆ์ ไปสู่สมณรัตตโดยธรรมวินัย
ห่างไกลจากอภัพพิบัติ ส้มควรจะเป็นที่พระราชาคณะผู้ใหญ่ใน
พระพุทศำสนาสืบไป

คณะผู้ดำริเจ้าราชการ แทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว จึงให้สถาปนาพระธรรมโกศาจารย์เป็นพระราชา
คณะ ตำแหน่งเจ้าคณะรองหนกตาง มีนามตามจารึกในหิรัญญบัฏ
ว่า พระพรหมมุนี ศรีวิสุทธิญาณนายก ตรีปิฎกขรรฆมาตังการ
วิภูษิต มัชฌิมคณิศร บวรสังฆาราม คามวาสี สังฆนายก สถิต
ณวัดเบญจมบพิตร สุสานหลวงราชวรวิหาร พระอารามหลวง

เจ้าคณะรองหนกลาง มีฐานานุกิตกัตถ์ควรงตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ
พระครูปลัดสุวัฒนพรหมจริยคุณ สัมบูรณ์คณาธิบดี มัชฌิมสังฆา-
นุนายก ปิฎกขรรค์ขัตติ ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑
พระครูพุทธพากยประกาศ พระครูคู่สวด ๑ พระครูธรรมศาสตร์
อุโฆษ พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆวิจิตร ๑ พระครูสมุห์ ๑
พระครูใบฎีกา ๑

ขออาราธนาพระคุณทั้งปวงผู้ได้รับพระราชทานเดือนสมณ
ฐานันดร เพิ่มอิสริยยศในครั้ง^{นี้} จงรับพระพุทธรูปค้ำถา
เป็นภาระตั้งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณร
ในคณะและในพระอาราม ตามสมควรแก่กำลังและอิสริยยศที่
พระราชทาน^{นี้} และขอจงเจริญอายุ วรรณะ สุข พด ปฏิภาณ
คุณดำรงศีลวิบัติกิจวัตรวิรุพหิไพบูลย์ในพระพุทธรูปค้ำถา เทอญ ฯ
ประกาศมาณวันที่ ๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๒ เป็นปีที่ ๖
ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี